

УДК 657.1

JEL D24, M11, M41

DOI 10.33244/2617-5932.6.2020.158-167

І. К. Шушакова,*к. е. н.**e-mail: i.shushakova@knute.edu.ua***ORCID ID 0000-0002-3811-683X;****Д. Р. Нікуліца,***Київський національний**торговельно-економічний університет**e-mail:**D_Nikulitsa_FOAIS_17_5_B_d@knute.edu.ua***ORCID ID 0000-0002-0030-8609**

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячена питанням організації управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області. Досліджено сутність та тему управлінського обліку у діяльності виробничих підприємств. Наведено етапи організації управлінського обліку на підприємствах. Охарактеризовано етапи організації управлінського обліку на виробничих підприємствах. Розроблено рекомендації щодо організації управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області з урахуванням міжнародного досвіду. Визначено вимоги до спеціалістів, що здійснюють управлінський облік на виробничих підприємствах Чернігівської області.

Ключові слова: виробничий облік, організація управлінського обліку, управління виробничим підприємством, управлінський облік на виробничих підприємствах, управлінський облік.

И. К. Шушакова, Д. Р. Никулица. Организация управленческого учета на производственных предприятиях Черниговской области

Статья посвящена вопросам организации управленческого учета на производственных предприятиях Черниговской области. Исследована сущность и тема управленческого учета в деятельности производственных предприятий. Приведены этапы организации управленческого учета на предприятиях. Охарактеризованы этапы организации управленческого учета на производственных предприятиях. Разработаны рекомендации по организации управленческого учета на производственных предприятиях Черниговской области с учетом международного опыта. Определены требования к специалистам, осуществляющим управленческий учет на производственных предприятиях Черниговской области.

Ключевые слова: организация управленческого учета, производственный учет, управление производственным предприятием, управленческий учет на производственных предприятиях, управленческий учет.

Метою статті є дослідження організаційних підходів до запровадження управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області з урахуванням міжнародного досвіду.

Постановка проблеми. Сучасні методи керування виробництвом вимагають більш детальної організації обліку на підприємстві. Дані проведеного опитування керівників виробничих підприємств Чернігівської області показують, що на більшості з них ведеться лише фінансовий облік, проводяться податкові розрахунки з метою складання податкової звітності, а управлінський облік не ведеться зовсім чи ведеться на окремих ділянках обліку. Це зумовлено насамперед недостатнім розумінням керівництва важливості розробки системи управлінського обліку на виробничих підприємствах.

За даними статистичних досліджень, станом 2019 року в Україні зареєстровано 697 282 підприємств, з них у Чернігівській області – 6 442 одиниць, а саме виробнича діяльність становить 976 одиниць, тобто 15 % до загальної кількості підприємств Чернігівської області. Розглянемо динаміку фінансового результату виробничих підприємств Чернігівської області (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка фінансового результату виробничих підприємств
Чернігівської області у 2016–2018 рр.**

№ з/п	Рік	Прибуток		Збиток		Фінансовий результат
		тис. грн	у % до загальної кількості підприємств	тис. грн	у % до загальної кількості підприємств	
1.	2016	904 127,9	72,5	3 217 298,1	27,5	-2 313 170,2
2.	2017	1 199 381,3	70,9	368 365,7	29,1	831 015,6
3.	2018	1 197 769,1	69,6	273 487,0	30,4	924 282,1

Джерело: [13].

З таблиці 1 видно, що до 2016 року діяльність виробничих підприємств Чернігівської області була збиткова. Наприклад, 2016 року прибуток становив 904 127,9 тис. грн, що є 72,5 % до загальної кількості підприємств, а збиток – 3 217 98,1 тис. грн, що становить 27,5 %. Натомість з 2017 року виробничі фірми Чернігівської області є прибутковими. Порівняно з 2016 роком прибуток зріс на 295 253,4 тис. грн, а збиток зменшився на 2 848 932,4 тис. грн, що і призвело до позитивного фінансового результату.

Дослідивши динаміку фінансового результату виробничих підприємств Чернігівської області, можна дійти висновку, що підприємства, які розробили та впровадили систему управлінського обліку, змогли уникнути збитків і стати прибутковими. Це вказує на значення розробки системи управлінського обліку у діяльності виробничих підприємств. Запровадження дієвої системи управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області забезпечить налагодження ефективного процесу управління усіма функціями бізнесу, зокрема виробничими процесами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Впровадження теорії і методології управлінського обліку на підприємствах є предметом дискусій та чисельних досліджень науковців усього світу. Під час підготовки статті зосереджено увагу на роботах

українських учених З. В. Задорожного [4], О. М. Костенко [8], В. С. Лень [9], О. В. Фоміної [14], Л. В. Чуприна [15], В. М. Метелиці [11], Д. В. Головіної [2], О. В. Карпенко [2; 6], В. С. Муковоза [2], С. Я. Зубілевич [5], В. В. Дяківа [3], О. Д. Панченко [12], Т. В. Ковальнової [7], М. З. Матвійчук [10], А. В. Блакити [1], а також зарубіжних фахівців Дж. Шанка, В. Говіндараджана [16] та ін. Зважаючи на значний внесок науковців, питання організації управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області потребують дослідження, що зумовлює актуальність обраної теми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з визначенням СІМА (Інституту професійних бухгалтерів у сфері управлінського обліку, Велика Британія) управлінський облік – це невід’ємна частина менеджменту, що використовується для ідентифікації, узагальнення, подання, інтерпретації та використання інформації, яка є релевантною для:

- формулювання стратегії бізнесу;
- планування і контролінгу (регулювання);
- ефективного використання ресурсів;
- збільшення результативності та нарощування вартості бізнесу;
- збереження матеріальних і нематеріальних активів;
- корпоративного управління і внутрішнього контролю [11, с. 41–55].

Метою управлінського обліку є забезпечення менеджерів корисною інформацією для планування, контролю та прийняття управлінських рішень [14]. Завдяки управлінському обліку забезпечується генерування доречної, достовірної та релевантної інформації для задоволення інформаційних потреб менеджерів, що постійно зростають, для прийняття оперативних, тактичних і стратегічних управлінських рішень [2].

У розвинених країнах управлінський облік відіграє важливу і всеохоплюючу роль. Навіть у державах «третього світу» такий облік набирає популярності. Наприклад, в Індії потужним поштовхом для розвитку управлінського обліку було проведення реформ з економічної лібералізації 1991 р. [5].

В. В. Дяків виділяє такі основні етапи еволюції управлінського обліку в Україні (табл. 2). На його думку, тривалий час бухгалтерський облік був лише засобом реєстрації господарських операцій методом подвійного запису і складання фінансової звітності. Під час обліку витрат (виробничого обліку) як частини бухгалтерського обліку здійснювалося лише узагальнення витрат для калькулювання собівартості продукції [3].

Як влучно зазначають Дж. Шанк і В. Говіндараджен, одним з найважливіших досягнень за минулі роки є перехід від обліку витрат до їх управлінського аналізу, але основним завданням на майбутнє є перехід від управлінського аналізу до стратегічного управління витратами [16]. Підвищення ролі управлінського обліку у стратегічному управлінні підприємством зумовлює потребу у формуванні такої системи управлінського обліку, в основу якого покладено стратегічне управління витратами, яке передбачає використання даних про витрати на розробку і визначення кращих стратегій, що забезпечать стійку конкурентну перевагу.

Перевагами використання управлінського обліку на підприємствах є:

- кваліфікована підготовка оперативних даних для прийняття стратегічних рішень;
- формування, контроль і коректування системи бюджетного планування на підприємстві;
- аналіз і розрахунок альтернативних варіантів дій для прийняття правильного управлінського рішення;

- контроль за центрами фінансової відповідальності, що призведе до підвищення прибутковості й адекватного оцінювання діяльності підрозділів підприємства;
- збір, аналіз і надання інформації для оцінювання та контролю за діяльністю суб'єкта господарювання.

Таблиця 2

Етапи еволюції управлінського обліку

Етап	Період	Характеристика
I етап	Початок XX ст.	Традиційний облік не повною мірою задовольняє потреби управління в умовах загострення конкуренції, ускладнення технології та організації виробництва. У результаті цього на підставі розробки методів нормування праці (система Ф. Тейлора) було посилено контрольну функцію обліку через застосування системи калькулювання стандартних витрат і оперативного аналізу відхилень
II етап	Середина 30-х років XX ст.	Розробка системи калькулювання змінних витрат (яка одержала назву «директ-костинг») та обліку за центрами відповідальності. Під час запровадження цих систем сформувалась окрема підсистема бухгалтерського обліку, яка оперувала не тільки грошовими вимірниками. Вона була орієнтована не на потреби калькулювання продукції для складання офіційної звітності, а на прийняття поточних управлінських рішень
III етап	Середина 70-х років XX ст.	Посиленням ролі стратегічного управління в умовах глобальних змін у технології та в системах управління. Якщо до цього часу управлінський облік був орієнтований на управління виробництвом, то тепер він дедалі більше перетворюється на стратегічний управлінський облік
IV етап	Початок XXI ст.	Українська економіка перебуває в перехідному стані, тобто планової економіки як такої вже не існує, а ринкова не утвердилася остаточно. Вітчизняні компанії не мають досвіду роботи, до того ж, кожна має свій. Із-за цього кожна фірма підходить до процесу побудови системи управлінського обліку індивідуально. Сфера діяльності щодо запровадження системи управлінського обліку в українських підприємствах є галуззю тільки теоретичних знань і припущень у сукупності з намаганнями фахівців випробувати світовий досвід. Відтак на основі інформації про витрати сировини та матеріалів за кожну зміну в розрізі видів виробів і даних про вихід продукції можна й необхідно аналізувати результати виробничого процесу зіставлення фактичних даних з нормативними, виявити відхилення та оперативно визначити причини цього, що надасть можливість своєчасно впливати на хід певного процесу, коригувати в потрібному напрямі

Джерело: [3, с. 77].

У процесі розробки та впровадження системи управлінського обліку на підприємстві перед керівництвом постає питання організації управлінського обліку, що зумовлено правом підприємства розробляти форми внутрішньогосподарського управлінського обліку, а також звітності й контролю господарських операцій. Для цього необхідно визначити ряд факторів, які впливають на його побудову, етапи організації управлінського обліку, а також загальні принципи організації обліку для управлінських потреб [12].

Організація управлінського обліку на підприємстві складається з методологічного, технічного й організаційного етапів (рис. 1).

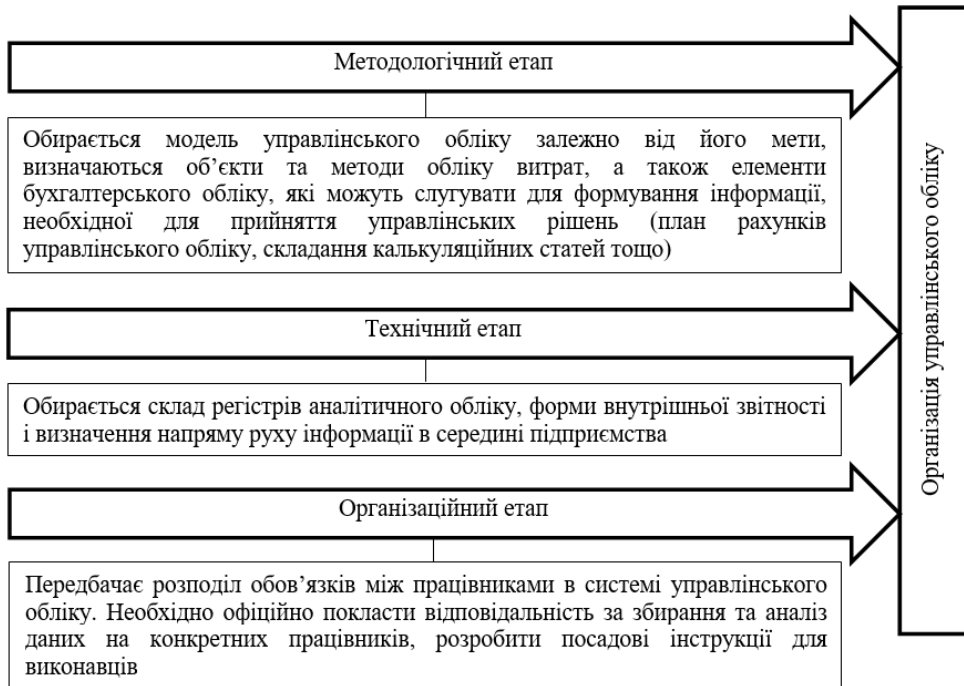

Рис. 1. Етапи організації управлінського обліку на підприємстві

Джерело: сформовано на основі [6].

На методологічному етапі організації управлінського обліку підприємства розробляють план рахунків. Управлінський облік у системі рахунків здійснюється за двома принципами (рис. 2).

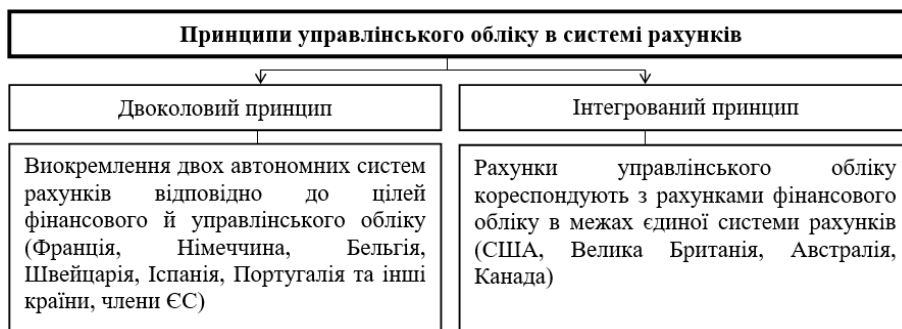

Рис. 2. Принципи управлінського обліку в системі рахунків підприємства

Джерело: сформовано на основі [7; 12].

Визначення об'єктів та методів обліку витрат, а також елементів управлінського обліку залежить від специфіки діяльності підприємства. Як зазначає М. З. Матвійчук, об'єктом

управлінського обліку виступають, з одного боку, матеріальні, трудові та фінансові ресурси підприємства, з іншого – безпосередньо сукупність господарських процесів та їх результати, що становлять фінансово-господарську діяльність підприємства. Об'єкти управлінського обліку знаходять своє відображення в інформаційній системі підприємства за допомогою певних прийомів і способів, які разом утворюють метод управлінського обліку [10, с. 237].

На технічному етапі організації управлінського обліку підприємство формує склад реєстрів управлінського обліку та внутрішньої звітності, визначає документообіг і рух інформації для цілей управління. Як наголошують А. В. Блакита, Д. В. Карпенко, О. В. Фоміна, для оцінки ефективності здійснення бізнес-процесів підприємства необхідно в управлінській звітності поряд з фінансовими показниками відображати і нефінансові показники, що дозволить посилити насамперед превентивний контроль над імовірністю втрати економічної вигоди [1].

Організаційний етап організації управлінського обліку передбачає вибір варіанта впровадження управлінського обліку: створення колективу в межах існуючого планово-економічного відділу або створення окремого структурного підрозділу. На нашу думку, вибір варіанта впровадження управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області залежить від розміру підприємства, масштабів виробництва, асортименту виготовленої продукції тощо.

З метою раціональної організації управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області доцільно застосовувати концепції управлінського обліку, розроблені IFAC (Міжнародною федерацією з автоматичного управління, Австрія), основною метою яких є межі організації та практичної роботи персоналу відділу управлінського обліку (табл. 3).

Таблиця 3

Концепції за IFAC

№ з/п	Назва концепції	Характеристика
1.	Концепції, пов'язані з функцією	Орієнтацією управлінського обліку на продуктивність ресурсів, створення цієї вартості, бізнес-проектів, командні цілі та дії
2.	Концепції, пов'язані з використанням результатів	З точки зору підзвітності, результативності та порівняння з еталоном
3.	Концепції, пов'язані з процесом і технологією	Пояснює зв'язок управлінського обліку з іншими процесами управління та є основою чи керівництвом для розробки технологій, що використовуються в управлінському обліку
4.	Концепції, пов'язані з потенціалом функцій	Розгляд потенціалу, необхідного для ефективного використання функцій управлінського обліку з позиції компетенції, безперервного вдосконалення, розвитку найкращих особистих характеристик, креативного мислення

Джерело: [6].

Важливим елементом організації управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області, на нашу думку, є формування групи кваліфікованих спеціалістів та фахівців з управлінського обліку. Раціональна організація управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області вимагає від фахівців з управлінського

обліку формування таких професійних компетентностей, як використання й адаптація міжнародного досвіду впровадження та застосування системи управлінського обліку, формування і складання внутрішньої управлінської звітності, використання якісних профільних програмних продуктів. Запорукою цього є наявність у фахівців з управлінського обліку знань у сфері аналізу, планування, контролю, а також інструменти для втілення цих знань у життя. Тобто зростає потреба у кваліфікованих фахівцях з обліку, які володіють не тільки навиками фінансового обліку, а легко орієнтуються в ситуації у країні, мають аналітичні вміння, розуміння та досвід у бізнесі.

Висновки. Управлінський облік на виробничих підприємствах є важливим елементом управління. Організація управлінського обліку на виробничих підприємствах складається з методологічного, технічного й організаційного етапів.

Рациональна організація управлінського обліку на виробничих підприємствах Чернігівської області ґрунтується на концепціях управлінського обліку, розроблених IFAC (Міжнародною федерацією з автоматичного управління, Австрія).

Наявність на підприємстві підготовлених фахівців з управлінського обліку, чітко налагоджені відносини з контрагентами та достатня кількість усіх необхідних ресурсів – ті фактори, завдяки яким виробничі підприємства Чернігівської області зможуть ефективно функціонувати, враховуючи всі можливі ризики діяльності.

Перспективи подальших досліджень направлені на уточнення методологічних аспектів розробки системи управлінського обліку на виробничих підприємствах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блакита А. В. Стейкхолдерський підхід до формування управлінської звітності. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки.* 2014. Вип. 6. С. 209–213.
2. Головіна Д. В., Карпенко О. В., Муковіз В. С. Інституційний підхід до розвитку управлінського обліку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі.* 2018. № 3(88). С. 9–16.
3. Дяків В.В. Управлінський облік в Україні – реалії сьогодення. *Економіка АПК.* 2010. № 8. С. 76–80.
4. Задорожний З. Управлінський облік як складова виробничого обліку. *Економічний аналіз: зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2008.* Вип. 3(19). С. 283–286.
5. Зубілевич С. Облікова Директива ЄС, її вплив на склад і зміст звітів європейських компаній та перспективи для України. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2014. № 7. С. 3–15.
6. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. 341 с.
7. Ковальова Т. В. Про удосконалення плану рахунків бухгалтерського обліку для цілей управління. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва.* 2018. № 2. С. 112–125.
8. Костенко О. М. Управлінський облік – інформаційна система прийняття рішень. *Агросвіт.* 2013. № 1. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/1_2013/8.pdf
9. Лень В. С. Управлінський облік: підручник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 328 с.

10. Матвійчук М. З. Формування системи управлінського обліку на підприємстві. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_5_31
11. Метелиця В. М. Регуляторна конвергенція бухгалтерської професії в Європейському Союзі. *Облік і фінанси*. 2014. № 2(64). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_2_8
12. Панченко О. Д. Місце і роль управлінського обліку в системі бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси*. 2018. № 3(81). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2018_3_12
13. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернігівській області. URL: <https://www.chernigivstat.gov.ua/statdani/Structure/index.php>
14. Фоміна О. В. Управлінський облік в торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 8.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит»; Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2016. 42 с.
15. Чуприна Л. В. Управлінський облік у сучасному менеджменті підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Сер.: *Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2014. Вип. 34. С. 154–158.
16. Шанк Дж. Стратегическое управление затратами / пер. с англ. В. А. Плотникова. СПб.: ЗАО «Бизнес Микрос», 2009. 288 с.

REFERENCES

1. Blakita, A. V. (2014). Stejkkholdersjkyj pidkhdid do formuvannja upravlinsjkoji zvitnosti [Stakeholder approach to the formation of management reporting]. *Naukovyj visnyk Poltavskogho universytetu ekonomiky i torghivli*. Ser.: *Ekonomichni nauky*, (6), 209–213.
2. Golovina, D. V., Karpenko, O. V., Mukoviz, V. S. (2018). Instytucyjnyj pidkhdid do rozvytku upravlinsjkogho obliku [Institutional approach to the development of management accounting]. *Naukovyj visnyk Poltavskogho universytetu ekonomiky i torghivli*, (3 (88)), 9–16.
3. Dyakiv, V. V. (2010). Upravlinsjkyj oblik v Ukrajinі – realiji sjoghodennja [Management accounting in Ukraine - the realities of today]. *Ekonomika APK*, (8), 76–80.
4. Zadorozhny, Z. (2008). Upravlinsjkyj oblik jak skladova vyrobnychogho obliku [Management accounting as a component of production accounting]. *Ekonomichnyj analiz: zb. nauk. pracj kaf. ekon. analizu Ternop. nac. ekon. un-tu*, (3 (19)), 283–286.
5. Zubilevyh, S. (2014). Oblikova Dyrektyva JeS, jiji vplyv na sklad i zmist zvitiv jevropejsjkykh kompanij ta perspektyvy dlja Ukrajinj [EU Accounting Directive, its impact on the composition and content of reports of European companies and prospects for Ukraine], *Bukhghaltersjkyj oblik i audit*, (7), 3–15.
6. Karpenko, O. V. (2005). Upravlinsjkyj oblik: orghanizacija, metodologhija, metodyka vykladannja [Management accounting: organization, methodology, teaching methods]. Poltava: RVC PUSKU.
7. Kovaleva, T. V. (2018). Pro udoskonalennja planu rakhunkiv bukhghaltersjkogho obliku dlja cilej upravlinnja [On improving the chart of accounts for management purposes]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpryjemnyctva*, (2), 112–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2018_2_11
8. Kostenko, O. M. (2013). Upravlinsjkyj oblik – informacijna systema pryjnattja rishenj [Management accounting – information system for decision making]. *Aghrosvit*, (1), 26–30. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/1_2013/8.pdf

9. Lenj, V. S. (2015). Upravlinsjkyj oblik [Management accounting]. Ternopil: Navchaljna knygha – Boghdan.
10. Matviychuk, M. Z. (2013). Formuvannja systemy upravlinsjkogho obliku na pidpryjemstvi [Formation of management accounting at the enterprise]. *Stalij rozvytok ekonomiky*, (5), 235–241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_5_31
11. Metelitsa, V. M. (2014). Reghuljatorna konverghencija bukhghaltersjkoji profesiji v Jevropejskomu Sojuzi [Regulatory convergence of the accounting profession in the European Union]. *Oblik i finansy*, (2 (64)), 41–55.
12. Panchenko, O. D. (2018). Misce i rolj upravlinsjkogho obliku v systemi bukhghaltersjkogho obliku [The place and role of management accounting in the accounting system]. *Oblik i finansy*, (3 (81)), 75–82.
13. Oficijnyj sajt Gholovnogho upravlinnja statystyky u Chernihivskij oblasti [Website of the Main Department of Statistics in Chernihiv region]. URL: <https://www.chernihivstat.gov.ua/statdani/Structure/index.php>
14. Fomina, O. V. (2016). Upravlinsjkyj oblik v torghivli [Management accounting in trade] (Dissertation abstract). Kyiv, Kyjivskij nacionalnij torghoveljno-ekonomichnyj universytet.
15. Chuprina, L. V. (2014). Upravlinsjkyj oblik u suchasnomu menedzhmenti pidpryjemstva [Management accounting in modern enterprise management]. *Visnyk Nacionalnogho tekhnichnogho universytetu «KhPI»*. Ser.: *Tekhnichnyj prohres ta efektyvnistj vyrobnyctva*, (34), 154–158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2014_34_27
16. Shank, J. (2009). Strateghycheskoe upravlenye zatratamy [Strategic cost management] (Trans. from the English by Plotnikov V. A.). SPb.: ZAO «Byznes Mykro».

Iryna K. Shushakova, PhD (Economics), Kyiv National University of Trade and Economics

Daria R. Nikulitsa, Kyiv National University of Trade and Economics

Organization of Management Accounting at Industrial Enterprises of the Chernihiv Region

The article is devoted to the organization of management accounting at industrial enterprises of Chernihiv region.

The purpose of the article is to study the organizational approaches to the introduction of management accounting in industrial enterprises of Chernihiv region, taking into account international experience.

The theoretical and methodological basis of the study are methods of scientific knowledge – analysis, synthesis, deduction and induction, as well as methods of generalization and systematization. Tabular and graphical methods are used for visual display and schematic presentation of information.

The essence of management accounting in the activity of production enterprises is investigated. It is determined that the purpose of management accounting is to provide managers with useful information for planning, control and management decisions. The advantages of application of management accounting at industrial enterprises are considered. The stages of organization of management accounting at enterprises, which include: methodological, technical and organizational stages. The stages of organization of management accounting at production enterprises are characterized. Recommendations for the organization of management accounting at industrial enterprises of Chernihiv region have been developed. It is determined that the

choice of the variant of introduction of management accounting at the industrial enterprises of the Chernihiv region depends on the size of the enterprise, scales of production, assortment of the made production, etc. It is established that in order to rationally organize management accounting at industrial enterprises of Chernihiv region, it is advisable to apply the concepts of management accounting developed by IFAC (International Federation of Automatic Control, Austria). The requirements to the specialists who carry out the administrative account at the industrial enterprises of the Chernihiv region are defined. It was found that the presence of trained specialists in management accounting, clearly established relationships with contractors and a sufficient number of all necessary resources production enterprises of Chernihiv region will be able to operate effectively taking into account all possible risks.

The presence of trained specialists in management accounting, clearly established relationships with contractors and a sufficient amount of all necessary resources production enterprises of Chernihiv region will be able to operate effectively taking into account all possible risks.

Key words: *management accounting at manufacturing enterprises, management accounting, management of a manufacturing enterprise, organization of management accounting, production accounting.*

Стаття надійшла до редколегії 14 жовтня 2020 року